

โรคไข้เลือดออก (Dengue Fever) กับ มาตรการในการป้องกัน 5 ป 1 ข

ไข้เลือดออก (Dengue Fever) เป็นโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี (Dengue) ที่แพร่สู่ร่างกายคนจากการกัดของยุงลายตัวเมีย ผู้ป่วยจะมีไข้สูง มีอาการป่วยรุนแรงกว่าไข้หวัดธรรมดา ยุงลายที่เป็นพาหะนำโรคเป็นยุงที่ออกหากินเฉพาะในตอนกลางวัน¹

อาการของไข้เลือดออก

อาการเบื้องต้นคล้ายไข้หวัดทั่วไป เช่น มีไข้สูง ตัวร้อน ปวดหัว ปวดเมื่อย อ่อนเพลีย แต่ผู้ป่วยไข้เลือดออกจะมีอาการแสดงที่รุนแรงกว่า คือ มีไข้สูงมาก ปวดหัวมาก ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อทั่วลำตัว ในบางรายอาจคลื่นไส้ อาเจียน อาจพบผื่นแดงหรือจ้ำเลือดใต้ผิวหนังทั่วตัว หรือมีภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ ตามมา เช่น มีเลือดออกตามเนื้อเยื่อในร่างกายในรายที่ร่างกายอ่อนแอและมีภูมิคุ้มกันต่ำ

สาเหตุของไข้เลือดออก

โรคไข้เลือดออก เกิดจากยุงลายเพศเมียที่เป็นพาหะของโรคดูดเลือดของผู้ป่วยที่มีเชื้อไวรัสเดงกี จากนั้นไวรัสเดงกีจะเติบโตภายในท้องของยุงลาย เมื่อยุงลายกัดคนอื่นต่อไป เชื้อไวรัสเดงกีก็จะแพร่เข้าสู่ร่างกายผู้ที่ถูกกัดไปด้วย

การวินิจฉัยไข้เลือดออก

สังเกตอาการด้วยตนเอง หากมีไข้สูงเฉียบพลัน ปวดหัว หรือมีผื่นแดงหรือห้อเลือด ควรรีบไปพบแพทย์ทันที เมื่อพบแพทย์ แพทย์จะตรวจวัดความดันโลหิต สังเกตลักษณะอาการที่แสดง พร้อมกับการซักประวัติผู้ป่วยเพื่อดูความเสี่ยงและโอกาสว่าผู้ป่วยอยู่ในบริเวณที่มีการระบาดของไข้เลือดออกหรือไม่ และอาจตรวจเลือดเพื่อดูความผิดปกติของเซลล์เม็ดเลือดร่วมด้วย

การรักษาไข้เลือดออก

การรักษาผู้ป่วยไข้เลือดออกนั้นยังไม่มียาการรักษาเฉพาะโรค เป็นเพียงการรักษาประคับประคองตามอาการอย่าง ใกล้ชิดโดยทั่วไป ผู้ป่วยไข้เลือดออกจะมีไข้สูงมากและปวดหัวรุนแรง เบื้องต้นจึงใช้ยาระงับอาการ คือ Acetaminophen หรือพาราเซตามอล ซึ่งเป็นยาแก้ปวดและลดไข้ ควรหลีกเลี่ยงการใช้ยาแอสไพริน ซึ่งจะมีผลต่อเซลล์เม็ดเลือด อาจกระทบต่อภาวะที่มีเลือดออกซึ่งทำให้อาการแย่ลง ในกรณีที่ผู้ป่วยอาเจียนและอ่อนเพลียจากไข้ แพทย์จะให้น้ำเกลือ เพื่อชดเชยการเสียน้ำในร่างกาย นอกจากนี้เป็นการรักษาตามอาการที่ป่วยและเฝ้าระวังการเกิดอาการแทรกซ้อน

ภาวะแทรกซ้อนของไข้เลือดออก

โรคไข้เลือดออกอาจพัฒนาความรุนแรงไปสู่ภาวะโรค Dengue Hemorrhagic Fever ซึ่งจะทำให้มีไข้สูงขึ้น อาการปวดหัวรุนแรงขึ้น อาจมีภาวะเลือดออกตามเนื้อเยื่อและอวัยวะภายใน และ Dengue Shock Syndrome ซึ่งเป็นภาวะที่เสียเลือดมาก พลาสมารั่ว ความดันโลหิตต่ำ นำไปสู่การช็อกที่เสี่ยงต่อการเสียชีวิตได้

การป้องกันไข้เลือดออก^{1,2,3}

ปัจจุบัน มีการประกาศใช้วัคซีนป้องกันโรคไข้เลือดออกในบางประเทศ สำหรับในประเทศไทย วัคซีนที่ช่วย ป้องกันโรคไข้เลือดออกยังอยู่ในกระบวนการค้นคว้าทดลอง

มาตรการในการป้องกัน 5 ป 1 ข คือ

ป ที่ 1. ปิด : ปิดภาชนะใส่น้ำให้มิดชิด คลุมปากโอ่งด้วยตาข่ายไนลอน หรือผ้าขาวบาง รััดด้วย เชือกให้แน่น ปิดฝาป้องกันยุงวางไข่

ป ที่ 2. เปลี่ยน: เปลี่ยนน้ำในแจกัน ถังเก็บน้ำ ทุก 7 วันเพื่อตัดวงจรชีวิตยุงลาย

ป ที่ 3. ปล่อย: ปล่อยปลากินลูกน้ำ เช่น ปลาหางนกยูง ปลากัด ปลากระดี่ ในภาชนะใส่น้ำ ถาวร เช่นอ่างบัว ถังซีเมนต์เก็บน้ำขนาดใหญ่

ป ที่ 4. ปรับปรุง: ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ปลอดโปร่ง โล่ง สะอาด ไม่ให้เป็นที่พักของยุงลาย

ป ที่ 5. ปฏิบัติ : ปฏิบัติเป็นประจำจนเป็นนิสัย

และอีก 1 ข. คือ ชัดล้างไข่ยุงลายที่แหล่งติดภาชนะ เพื่อป้องกันไม่ให้ไข่ฟักเป็นตัวยุง

รายการอ้างอิง

1. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม.หลัก 5 ป.1 ข. ปิด เปลี่ยน ปล่อย ปรับ ปฏิบัติ และชัดไข่ยุงลาย ตัดวงจรของยุงลายห่างไกลไข้เลือดออก. [อินเทอร์เน็ต].[ม.ป.ท.].[ม.ป.พ.]; 2563.[สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พ.ค.2563]. จาก:
http://www.tambonphothong.go.th/system_files/113/0550a6d808ab7542bc961a231aca7c9b.pdf
2. สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.มาตรการเข้มรายงานข้อมูลและเฝ้าระวังป้องกันโรคไข้เลือดออก.[อินเทอร์เน็ต].[ม.ป.ท.].[ม.ป.พ.]; 2563.[สืบค้นเมื่อวันที่ 24 พ.ค.2563]. จาก:
<https://pr.moph.go.th/?url=pr%2Fdetail%2F2%2F03%2F127438%2F>
3. เอกปกรณ์ นามคุณ, สุกัญญา ลีทองดี,นพดล พิมพ์จันทร์. กระบวนการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยใช้กระบวนการเทียบรอย : กรณีศึกษา ชุมชนมะขามโนนสง่า ตำบลภารแอ่น อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม .วารสารวิชาการ สคร. 9 ปี 2559 : 22(2) DPC 9 J 2016 หน้า 16-27.